

تربیه‌لی آتا

اثر

ا. ا.

ابراهیم ادریسوف نیک خراجتی ایلان

قرانک چیرکوف ورتهلریننک مطبعه‌سنک طبع ایرلدی

منتصیف رمضان سنه ۱۳۱۸

Тазань.

Типо-Литография наслед. М. Чирковой

1900

﴿ تربیہ لی آتا ﴾

اثر
ا . ا .

﴿ ابراہیم ادریسفی ذک خراجتی ایلان ﴾

Дозволено цензурою С.-Петербургъ 20 Ноября 1900 года.
Типо-Литографія наследниковъ М. Чирковой, въ Казани.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تر بیهلی آتا بولمق ایچون اؤل او یلانگانچی ایذگونیتده
بولمق تیوشدر . مثلا او یلانمک بولسه !

الله تعالی نذک بر بنده سیننی اوزینه حلال قیلوب آنی
تر بیه قیلمق هم آندن کلگان بالارنی تر بیه قیلوب
اوقوتوب کسب و هنر او گراتوب او غل بولسه حلال لق
برله او یلاندروب ، قز بولسه حلال اورنغه تر بیه قیلوب
کیاوکه بیرمک نیتنده بولمق تیوشلیدر .

بلکه بونک خلافتچه بای بیردن آلوب آنک آر قه سنده
راحت کچنر من دیو آقچهلی قز یا که آقچهلی خاتون
بولسه ده آلوب ، آقچهسنی جایلاب ، بولمسه کوچلاب
آلو نیتنده بولوب خداغه توکلسز لک قیلو ، تر بیهلی آتا
اسهمنی کوتاره چک بولغان یکتلر که مناسب اش توکلدر .

بلکه بو اش یکت بولغان کشیگه خور لقدر . چونکه آدم
بالاسی نک اعضالری سلامت بولسه اوزی آقچهدر .
اعضالرون تیوشلی خدمت گه قوشا بلمسه یهانلق دن

صاقلانسه رزق شبهه سن کله چکدر انشاء الله .

یوقاریداغی نیت برله اویلانو بجماعت ایله معیشت
ایته باشلاغاچ اول خاتونینه طبیعتینک نی روشلی بولوب
قایسی اشلرنی یاراتوب قایسی اشلرنی یاراتماون جماعتینه
یخشى آنکلاتمغه تیوش چونکه ایکی سینک اراسنده کامل اصلاح
بولسون ایچون .

صونکره آتا و آناسینه تو بانچیلک ایله بولماغه میگن قدرلی
الارنک خدمتن ادا قیلماغه تیشلی ایکانینی آنکلاتماغه
کرك .

آلارنی (آتانک، آنانک) دیو ایرینه نسبت ایله ایتودن طیوب
خلق اراسنده معروف بولغانچه (اتکی، انکی) دیوب
یاشمه که تیوشلیدر .

آندن صونک یورت عادتلرون یورته بولغان آشاو ایچو
آش حاضرلو رزقلرنی بارلاو کبی اشلرنی تمام قاط ، قاط
او گراتمکه تیوش .

من ایر دیگاچده توشونب یتهمگان یات یرکه کلگان برقرنی
تیزگنه اروشا باشلاماسقه تیوش ینه اویدن رخصت سن
چیقماسقه هم تیوش سن کشینی ایوکه گرتماسکه اول بیك

پنخشی آنکلاتمغه تیوش کهگه بارورغه یاری کهلر اویگه
 کروپ سو یلاشوب اوتوررغه یاری کهلردن تل یاشور ماگه
 تیوش ' کهلردن یوز یاشور ماسکه یاری جمیع سن اؤل
 آنکلاتمغه تیوش .

ایهدی خاتون طرفندن آنکلاما و سببلی مو؟ ' یا که عادتلانه او
 سببلی مو؟ ' بولارنک خلاقی صادر اولسه کور کاچده اروب
 بر ماسکه تیوش .

بلکه اؤل مرتبه سنده (چو آلی یارامی) بواشنی مینکه
 ایکنچی مرتبه کورساتمه دیو نصیحت قیلماغه تیوش .

ایکنچی مرتبه ینه بلنسه توشاکنده ارقان یاتو شکلی ، -
 قارانغی چرای کورگاز و شکلی ، اشلر ایله تنبه قیلوب
 یاراماغان عادتلرون قویلررغه اجتهاد قیلماغه تیوش .

بعض بورونغی بابالار مننک ایتولری بو ینچه چاچ طللمندن
 شیطانن قوالیم دیب خاتونیننی اوستراب قینا ماسقه تیوش
 خصوصاً اؤل مرتبه صوقماسقه بیک طرف و شماق کورک بر صوغا
 باشلاسانک قولنک همان صوقماغه یتشور اوزنک سیزمیده
 قالورسنک صونکره اویلاب قاراسانک هیچ کر کهسکه یا که
 اروشوب اوته ترغان اورنغه اوزنک ایله معیشت قیلا

تورغان جماعتنكنى اروب اراده بولغان محبت نك
 حره جه سنى كمتكاننكنى اويلا ب اوكونور سنك ، معيشت نك
 لذت سز اوتوو ينى ، يورت نك بر كاتى كتو ينى اويلا سانك
 الله نى قدر ضرر ايتكان بولور سنك .

(بالالرنك تربيه سى حقننده)

تربيه لى اتال بالالرغه صبى وقتنده هر دائم شفقت كوزلر
 ايله قاراب الارغه اشامق ، ايچك ، كيمك كېي اصليه
 حاجتلرون حلال دن حاضر لب كتورورلر (سز مينكاجغا
 بولدنكز ايپگكلر) كېي سوزلر ايله شكاييت يولنده سوز
 سويلا ماسلر .

بلكه باشده ايتوب اوتكارگان روشچه بولار خدا نك بنده سى
 بولار نك بولو يينه سببچى من بولدم تربيه سى منكافرض
 هم لازم ديب بلوب كسبى ارقلى الله دن كلگان نعمتنى
 سوينه ، سوينه الوب قايتوب تربيه قيلورلر . الله دن
 اچرن اميد ايدرلر .

شول نيت ايله تربيه قيلسه لر اجرى شبهه سز بولاچق
 انشاء الله .

بالاغه ازراق عقل كروب بله باشلاغاچ آتا و آناسى

بر سوزده بولوب بالاغه ادب و اخلاقی او کراتمگه
اجتهاد ایدر لر .

مثلا : بالانک بر عیبی بولوب اتاسی ار وشقانده آناسی
آرقلی توشمس .

بلکه آناسی ینه نصیحت بیرور (منه بالام ایکنچی مرتبه
آلی قلمآ اتانک سینی تیشلی اورنغه اورشدی) دیب اوز
طرفندن صالحون لق کورگازور .

تر بیله آتالر بالالرینه اصلایالغان سویلاشونی اختیار
قیلماس لر . اول بالالرینه ایتور لر (بر نرسه نی بز

کورما گانده واتسانکز) یا که (بر نرسه نی آشامانکز)
صونکره بلنوب صور اغانده (من واتمادم) یا که (من

آشامادم) دیب یالغان ایتمانکز بلکه درسن ایتنکز اگر
درسن ایتسانکز سزگه شغقتم بولور ، عیبنکزی کچر من
اگر قوتلوب قالماقچی بولوب یالغان ایتسانکز اول یالغان

منکا قایچانده بلنور . اول وقت منم سزگه جزام بیک قاطی
بولور دیب بالالرینک قولالرینه قاط ، قاط ، ایتور لر .

ایمدی بالانک بر عیبی بلنسه اول ایتور (بالام یالغان ایتمه
یالغان حرام ، درسن سویله) دیور . صونکره بالادن صور لر

(بواش

ابو اش نيچك بولدى اول وقت بالاشايت درسن ايتور
 درسن ايتسه يوقار يداغى وعده بو ينيچه بالانى قيناماس
 بلکہ بالاغہ ايتور (بو يولغہ عيبنکنى کيچم ايکنچى آلاى
 ايتمه ديوب کساتور . هم بالادن اتى بو يولغہ عفو
 ايت ايکنچى مرتبه آلاى قيلمام ديب ايتدروب وعده آور .
 (تربيه لى آتالر بالالرينک)

اوست باشلار ينى قول ويوزلرينى پاك يورتىك روشى)
 تربيه لى آتالر بالالرينى پاك يورتىك ايله هم قول واياق
 ترناق لرينى يتكان صايون كسماك ايله انالرينه ياكه
 خادمه لرينه امر ايدلر .

اير بالابولسه آلتون ، كهوش ، صالام اشليه ، يغك كىبى
 حرام كيوملر كيدر تمسلر بلکہ شريعت قوشقان كيوملر نى
 كيوندلرلر . هم آلاغہ صورتلى بولغان او ينيچقلر
 آلوب بيماسلر . اوى ، تکرمان ، كويمه ، آربا ، چانا ، كىبى
 جانسن نرسه لر صورتى بولغان او ينيچقلر نى آلوب بيروب
 بالالرنى سويندلرلر .

تربيه لى آتالر ، بالالرى (۱۰) ياشينه يتسه نمازلرينى هر
 وقتده كوزدن اوتكاروب اوقتمغه اجتهاد ايدلرلر .

صبی وقتده مسجدگا یرتوب ادبسن بالالر ایله مسجدده
 اویناشوب نمازنی تخفیف قیلوب او قوتوب او یراتماسلار
 اوزی بازارغه کسبنه چیقسه جماعتینه ایتوب چیقار .
 (بالالر جقودن ترغاچ نمازلرون او قوسنلار) دیوب
 کیچ قایتقاچ جماعتندن صورار (بالالر هر نمازلرینی
 او قودیلارمی) دیوب اگر او قومغان بولسه لر قالغان
 نمازلرون اوز کوزندن قاراب او قوتورلر .
 شول روشچه تربیه قیلسه لر بالالرغه نماز او قوماقلق یاش
 وقتدن عادت بولوب نمازلرون قالدرمی تورغان بولورلر
 (تربیه لی آتالر بالالرینه سبق باشلاتمق و یر و تماکر و شی)
 تربیه لی آتالر بالالرینی سبقغه بار دیوب گنه بر بالاغه
 ایارتوب بیارماس لر خلفه قولینه غنه ده بیارماس لر ، بلکه
 مدرسه نیک مدرسی بولغان ملاسینه اوزی الوب باروب
 (حضرت سز گابر بالا کتورگان ایدم . زحایق قول ایتوب
 اوزنکر گه مصاحت بولغان خلفه دن سبق او گراتدرسانکرله ،
 اوزنکرده قان آرا ده بالانک او قوینه کوز صالما قنکرنی اوتنه من)
 دیوب قولندان کلگان قدر صدقه سن بیروور .
 (اؤل اللهغه ایکنچی سنکاتابشردوم دیوب اول حضرتنی

الله تعالیٰ گه شریک قیلماس .

هم (بالانك تیرسی ایله سویاگی منکا ایتی سنکا ، دیوب اور تاقغه آصر اماغه بیرگان صارق بتی سی کبی قلماس لر .
اللهغه تابشردم دیوب گنه سوزینی تمام ایدر لر .
بالاسی سبقنی اوقی باشلاغاچ قای ساعتده سبقغه
باراسی قای ساعتده سبقدن قایتاسی وقتلرینی خلفه دن
صوراب بلشور .

بالانك قایتووینه آشارغه حاضر لب باشقه اشگه
قوشماینچه باراسی ساعتی یتشکاج کچکترمی یبارور لر .
هم خلفه بالامنی اوقوته دیوب اوزی تانچ یاتماس بلکه خلفه دن
دائم بلشوب ترور (بالاسبقینه وقتنده بارامو؟ سبق اوقوغان
وقتده اویناب اوتر میمو؟ بارغانده قایتقانده اویناب
صوغشوب یر میمو؟) بارسنده تفتیش قیلور .

هم (پنجشنبه) صدقه یسن آتاسی بیرگانچه خلفه سینده ایلتوب
بیره مو؟ یا که آچه سینک بر آزینه جولده پرنک یا که کلاوه کبی
نرسه لر آشاب خلفه گه قالغانون ایلتوب بیر و بگنه یر میمو؟
شولارنک بارسن خلفه دن بلشور .

تر بیهلی آتالر بالالرینک اوقو اسبابن توتقار ایتمیچه آلوب

بیرر لر کتاب کاغد ، کرانداش ، قلم ، قارا ، کبی نرسه لر نی
توتقار ایتمس لر (حاضر گنه آلوب بیرگان ایدم قایاقویدنک
دیوب) بالائی اروشوب قولون بیلاگان کبی یازودن
هم سبقدن احلاصون چیقارماس لر .

تریهلی آتالر ، خلفه گه پنچشنبه صدقه سن بیک آن
بیرماس لر خلفه لر نك ، بالالرینه نیقدر خدمت لری
کرگانون بلور لر .

اوز لری برکشیکه کون صایون بر ساعت اوطون یارسه لر
یاکه اون صوقسه لر نیچه تین آورغه راضی بولور لر
ایدی ؟ شوندان اولچاب خلفه لر گه اجره بیرر لر ،

خلفه لر الله رضی سی ایچون او قوتالار دیوب بلوب پنچشنبه
کون (۳) تین ، (۵) تین بیروب خلفه لر نك بالا او قوتوده
بولغان رغبتلرون سوندرماس لر یوقاریده ایتکانچه کون

صایون بر ساعت خدمتنی اوز لری کشیکه الله رضی سی
ایچون قیلاسی لاری کیلورمی ؟ اوزندن حساب قیلوب
هم خلفه ده اوزی شکلملی بر انسان ، فرشته تو گل ، آشامق ،

ایچمگی ، اوست ، باشی بار دیوب انصافی ایله
حالی یتکانی اقل مرتبه (۱۰) تین یا (۲۰) تین بیرور .

هم او قو کیغیتن قارار بالانک قابلیتی بولا تروب خلفه
طرفندن او قوتوده قصور بلنسه آلوب ایکنچی
مدرسه گه بیورور .

خلفه دن بالامنی آلسام بالام ایله اوزم جهنم گه کتم دیوب
اعتقاد قیلمس .

بلکه بالامنک عزیز و قتی بوشقه او تماسون دیوب نادان
قالوب دنیا و آخرتی خراب بولماوینی ایسنده توتارلار .

هم قز بالارنی یوقاریده ایتلکان روشچه او قتمغه اجتهاد
قیلورلر قز بالارغه یازو کر کمس یازو بلسه جگت لر گه خط
یازارلر دیوب یازودن طیما سلا ر بلکه قزلارینک کیا و گه
بارغان صونکنده ایرینه خط یازمق بولغانده هیچ کمه
ایتور گه یارامی ترغان محبت یوزندن کلکان سوزلرینی ،
بریات کشیگه ایتوب یازدروب سرنی فاش قیلوون لایق
کور سایوب ممکن قدرلی یازوغه او گراتما گه اجتهاد
قیلورلر .

هم قول اشلرینی ، آس بشر و علملرینی او گراتر ما گه
آقچه لر صرف قیلوب اجتهاد قیلورلر .

قز بالانک یات کشی قوللارینه باروب توشکان وقتنده

اش بلمه چى عاجزه قالوب قاين آتا قاين آنا طرفندن
 كلندن اونكها دق ديگان سوزلرني قزى اوستينه سويلانونى
 ايسنده توتوب اير بالاغه قاراغانده يخشى راق ادب
 بيمر درماگه اجتهاد قيلورلر . تربيه لى آتالر قزىنى كيا و گه
 بيمر كاچمه تنچلاب راحت بولوب ترماسلر بلكه قزىنىك راحت
 عمر كچرماگى اچون كر كلى بولغان حاللرني قايفر تورلر .
 مثلا : قزىنىك قاين آتاغه ، قاين آناغه هم ايرينه كامل
 اطاعت قيلورغه الارغه قارشى سوز ايتوب آلارنىك امرن
 توتماي نچه اوزى تلا گانجه اش قيلوب ايرنىك كونگلن
 صوتها سقه ترشونى آنكلاتوب اوكتلارلر .

(تربيه لى ايرلر نك خاتونلار ينى قونا قعه يبار و روشى)
 تربيه لى ايرلر خاتونلار ينى چاقرغان برير گه يبارماسلر .
 بلكه قايسىنه بارمى قالورغه يارامى شونكار غنه يبارورلر .
 هم بارغانده اينك اعلا كيوملرون كيوب كرشن ياغنوب
 اورامده اچراغان ايرلر نك كوزلرى توشوب (آى بو
 خاتون منكا بولسه چى) ديوب قزى عرلق هيثي نچه باررغه
 قوشماسلر بلكه مذكور كيوملر نك اوستندن
 عادتيچه گنه جلن ياكه چا پان بوركانوب بارماغه امر ايدرلر .
 اگر اط برلن بار اچاق بولسه آر با تورينه يالغز اوترتوب
 كو چر ايله گنه يبارماسلر يانينه خادمه ياكه بر بالا اوترتلار .
 خاتونلار

خاتونلار اوزلری قوناق جیماقچی بولسه لر تیوشلی بولغان
خاتونلارنی غنه چاقرماغه امر ایدر لر .

آش، صونیده تکلفی ایله قلماسقه قوشار لر، آش دن صونک
کملرنی چاقردنک دیوب تغتمیش قیلور لر . تربیه لی
ایر لر ، خاتونلاری قوناق چاقرغان کوننی ، نیچه خاتون
نیچه وقت نمازنی قالدر وب بتون کوننی ضایع ایتدر تماس لر .
تیز جییلوب تیز طار الماقلری برله امر ایتر لر .

(تربیه لی ایرلرنک خاتونلار یئنه کیوم صالوم ییاصاوروشی)
تربیه لی ایرلر خاتونلارینی اوز ملت مزگه اوخ شاشلی کیوملر
ایله کینورگه امر ایتر لر (۵۰) صوملق کیوم اورنینه (۲۰۰) صوملق
کیوم یابندر ماس لر . تربیه لی ایرلرنک خاتونلاری کولما کلک
صور اسالر اورنیسی ایله کیه ترغان (بش، آطی) بار کولما گدن
باشقه صاندقده یاتقان (اون، ۱۵) بار کولما گی بولوندن
خبرلری بولور . بلکه اوزی نک کسبندن کلکان فائده
نی روشلی (الچاغنی حسابلا ماینجه بیره چکنی حسابلاب)
قولنداغی مالینه چامالاب کیوم ییاصالر . (تربیه لی ایرلرنک
خاتونلارینی اورامغه چیقار و روشی تربیه لی ایرلر خاتونلا
رینی عنرسز اورامغه چیقار ماس لر . تیشلی اورنغه بار اچاق
بولسه یوزلرون نامرمدن یاشروب یورما گه امر ایدر لر .
باقچه لرغه تاشیاق یارمنک سی کبی یرلرگه چیقار ماس لر .

(تربیه‌لی ایرلرنک اوزلرینه کیوم یاصا و روشی)

تربیه‌لی ایرلر اوزلرینک کسبب‌ی روشینه قاراب کیوم یاصارلر اورنیسی ایله بخش کیوملرنی کیارلر . کسبب‌ی اورتاچه بولوب بخش کیوملر کیارگه عالی یتماسه بار نچه کرسن هم پاک ایتوب کیارلر .

تربیه‌لی ایرلر کسبلرینک الغه کتوینه بیک طرشورلر .
اما بش وقت نمازلرون هیچ قالدرماسلر .

چای خانه لرگه کروب تورلی کشیلر ایله صوغان صاتوب وقت اوتکارماسلر . بلکه سودالری سبببلی کوررگه تیموشلی اولغان کشیلر ایله اوزینه نصیحت هم مصاحت بیره ترغان کشیلر ایله گنه اولترشوب باشقه وقتلرینی کسبلرینک اوستنده کچروب کیچ قایتور وقتده جماعت وبالالرینی -

زارقتماینچه اویلارینه قایتوب اهل اولدلرینک حاطرلرینی طابارلر . (تربیه‌لی ایرلرنک بالالرینه (۱۵) دن اوتکاچ ادب بیرو روشی) تربیه‌لی آتالر بالالرینک بریمانلغن کورسه لر یاش چاقده اوزمزد شولای راق بولغان ایدک دیوب غفو ایتماسلر . تیشلی جزاسینی بیررلر هم اوزینک یاش وقتنده یدان حالده بولغانلارون بالالرینه هم اوزقرداشلرینه اصلا

بلگرتماسلر گویا اوزی اول صفتده برده بولمغان توسلی
بولوب بالالرینه ادب، عصر داشلرینه نصیحت ایترلر.
بالالرینه جزا بیر کاندہ آنالری آتالریینه آرقلی توشسه آنالریینه
هم جزا بیر لرلر.

تربیه لی آتالر اوزینک یاش وقتنده عی یمان حاللرینی
کشیکه بلندر وب، اورنک بولوندن قورقلر. اوزی یاش
وقتنده عی عادتین تاشلاغان بولسه ده ایکنچی کشیلرنک
یاش وقتنده عی عادتلرینی تاشلی آلماینچه عمرلرینی
خراب لقهده اوتکار گانلرون کوروب یاش اوغلانلری ایچون
بیگرا کده قایغرتورلر.

(تربیه لی ایرلرنک علماغه احلاص روشی)

تربیه لی ایرلر اوزینک محله سنده بولغان بر ملاسینی عنده
یاراتوب یاکه بالاسینه استاذ بولغان بر ملانیعنه سیوب
باشقه لرینه هیچ احلاص اوترتماینچه (قایا بزینک فلان
حضرتکه یتارگه) دیوب ملالرغه نومر صوقماسلر بلکه
قایسیدر ملا مسجدلرده مجلسلرده اوز عصر داشلر مننی وعظ
ایتوچی بولغان لقدن بعضسی مسلمان قرداشلر مننک
بالالرینه دین او گراتوب خدمت قیلغانلقدن خواجه آنک

مجلسنده بولماسون خواه بالاسينك استاذى بولماسون
 جميع سون سويارلر تل اوزاتماسلر .

(تربيه لى ايرلرنك سوز سويلا و روشى)

تربيه لى ايرلر سوزنى اولچاب اورنى ايلان سويلا شورلر .
 مثلا : بر مجلسده اوزندن ارتق بلوچى كشى بولسه آدب
 ايله گنه سويلا شور . كچكلرگه نصيحت قيلور .

براش حقه نده بر آدمدن برسوز ايشتسه اشانوب بتوب
 قابنوب كتماسلر . اول كشىدن آنداي اش صادر

بولورغه اخشى مو ؟ اول شونسينى بيك بخشى اويلارلر .

اگر اول كشينك اول اشنى اشلمكى ممكن بولسه الله
 انصاف بيرسن ديورلر . اگر حق بولورغه اخشامه سه

افترا بولماغا ايدى ديوب سويلا وچى لرنى تنبيه ايدرلر .

كوزى ايله كوروب قولاغى ايله اشتمكان اشكه اشانهى

قالو كناه اش توكل بلكه ثوابلر . قسقه سى شول هر

كشىدن ايشتلكان سوز بار سیده راست ديب بلوب اشانماسلار

شريعته درست بولغان اشنى عادتكه خلاق بولسه ده

قبول ايتمك ، شريعته حرام بولغان اشنى عادتده درست

بولسه ده ترك ايتمك . انسانيتدر الله تبارك و تعالى

بارچهلر مزغه انصاف بيرسون ❁

